

Ulkoministeriö
OIK-10 Sari Mäkelä
Ympäristöministeriö
Sara Viljanen

1 (3)

VN/1915/2024
VN/1915/2024-UM-45

20.3.2025

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle merten biologisen monimuotoisuuden suojelusta ja kestävästä käytöstä kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisilla alueilla tehdyn, Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen alaisen sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laiksi merensuojelulain muuttamisesta, lausunto

Hallituksen esityksessä 9/2025 vp ehdotetaan, että eduskunta **hyväksyisi** niin sanotun **BBNJ-sopimuksen** siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan, **sopimuksen voimaansaattamislain sekä sopimuksen hyväksymisestä johtuvat merensuojelulain muutokset**. Lisäksi esitetään, että eduskunta hyväksyisi tehtäväksi **sopimuksen 10 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun kirjallisen poikkeuksen**, jonka mukaan sopimuksen määräysten soveltaminen ei ulotu ennen sopimuksen voimaantuloa kerättyjen tai tuotetun kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisten alueiden meren geenivarojen ja meren geenivaroja koskevan digitaalisen sekvenssitiedon käyttöön.

Hallituksen esitys on laadittu ulkoministeriön asettamassa työryhmässä, johon kuuluivat ulkoministeriön lisäksi oikeusministeriön, maa- ja metsätalousministeriön, Luonnonvarakeskuksen, ympäristöministeriön ja Suomen ympäristökeskuksen edustajat.

BBNJ-sopimus hyväksyttiin pitkän valmisteluprosessin päätteeksi **konsensuksella** New Yorkissa 19.6.2023. Venäjä antoi hyväksymisen yhteydessä kantaselityksen, jonka mukaan se irtautui konsensuksesta. Sopimuksen on tähän mennessä **allekirjoittanut 111 valtiota** (mukaan lukien kaikki EU:n jäsenvaltiot) **sekä EU**. EU ja sen jäsenvaltiot ovat alusta alkaen pitäneet BBNJ-sopimushanketta tärkeänä ja tukeneet meriympäristön suojelun kannalta mahdollisimman kunnianhimoista lopputulosta sekä tavoittelevat sopimuksen pikaista voimaantuloa ja tehokasta täytäntöönpanoa.

Sopimusta sovelletaan YK:n merioikeusyleissopimuksen (SopS 49 ja 50/1996) mukaisesti määritellyllä **aavalla merellä** ja merenpohja-alueella, jolla tarkoitetaan kansalliseen lainkäyttövaltaan kuuluvan talousvyöhykkeen ja mannerjalustan ulkopuolelle jäävää **syvänmerenpohjaa**. Itämerellä rantavaltioiden talousvyöhykkeet rajautuvat toisiinsa, eikä kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolista aluetta ole. Maantieteellisesti lähinnä Suomea olevaa soveltamisaluetta on Jäämerellä ja Koillis-Atlantilla.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Ulkoministeriö
PL 176
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Ulkoministeriö
Laivastokuja 3
00160 Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

+358 2 951 6001

Faksi
Fax
Fax

+358 9 629 840

S-posti, internet
E-post, internet
E-mail, internet

kirjaamo.um@gov.fi
www.um.fi

Ympäristön alalla sovelletaan EU:n ja sen jäsenvaltioiden kesken **jaettua toimivaltaa** mutta EU ei toistaiseksi ole käyttänyt toimivaltaansa BBNJ-sopimukseen sisältyvissä kysymyksissä. EU:lla ja sen jäsenvaltioilla on rinnakkaista toimivaltaa tutkimuksen ja teknologisen kehittämisen ja kehitysyhteistyön aloilla, mutta EU:n rinnakkaisen toimivallan käyttäminen ei estä jäsenvaltioita käyttämästä omaa toimivaltaansa. **Suomella on siten tämänhetkisen toimivallanjaon perusteella toimivaltaa kaikkien BBNJ-sopimuksen määräysten osalta.** Komission odotetaan antavan keväällä 2025 **lainsäädäntöehdotuksen**, joka sisältäisi BBNJ-sopimuksen alaan kuuluvia kysymyksiä. Hyväksytyksi tullessaan ehdotetulla lainsäädännöllä olisi merkitystä unionin ja sen jäsenvaltioiden välisen toimivallanjaon kannalta.

BBNJ-sopimus luo **puitteet tehokkaasti hallinnoidun merensuojelualueiden verkoston perustamiselle** kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisille merialueille. Sopimus onkin välttämätön työkalu biologista monimuotoisuutta koskevan YK:n yleissopimuksen (ns. CBD-sopimus, SopS 78/1994) puitteissa sovitun maailmanlaajuisen Kunmingin-Montrealin merensuojelutavoitteen saavuttamiseksi. Tavoitteen mukaan 30 %:a maailman meristä on tarkoitus suojella vuoteen 2030 mennessä. Vain noin yksi prosentti kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisesta merialueesta on tällä hetkellä suojeltua. Nykyisin merensuojelutoimista voidaan päättää vain tietyn maantieteellisen alueen tai tietyn toiminnan osalta, esimerkiksi Koillis-Atlantin merellisen ympäristön suojelusta tehdyn yleissopimuksen (ns. OSPAR-sopimus, SopS 51/1998) tai Kansainvälisen merenkulkujärjestön puitteissa. Tällöin toimet voivat koskea vain kyseisen sopimuksen soveltamisaluetta tai kyseisen järjestön toimialaa. BBNJ-sopimuksessa sovitaan menettelytavoista, joiden avulla osapuolten konferenssi voi toteuttaa suojelutoimia niin, että eri toimintojen vaikutus merialueilla otetaan kokonaisvaltaisesti huomioon. Lisäksi osapuolet sitoutuvat edistämään sopimuksen tavoitteita myös muissa järjestöissä, joissa ovat osapuolia.

Sopimuksella täsmennetään kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisella alueella toteutettavien hankkeiden osalta YK:n merioikeusyleissopimuksen asettamaa **velvoitetta arvioida toiminnan mahdollisia vaikutuksia meriympäristöön.** Näiden määräysten täytäntöönpanemiseksi merensuojelulakiin (1415/1994) ehdotetaan aavan meren ympäristövaikutusten arviointia koskevia säännöksiä. Merensuojelulain nykyisten säännösten mukaan ruoppausmassan sijoittaminen, merelle tehtävät rakennelmat sekä merenpohjan ja sen sisustan tutkiminen ja hyväksikäyttö Suomen talousvyöhykkeen ulkopuolella edellyttävät Suomen ympäristökeskuksen lupaa. Kaikenlainen aineen meren laskeminen on laissa nykyisellään kiellettyä. Merten käyttömuotojen kehittymisen johdosta merensuojelulakiin ehdotetaan lisättäväksi yleistä luvanvaraisuutta koskeva säännös, jotta muun muassa ympäristön tilan parantamiseen tähtäävä aineen mereen laskeminen sekä muu uudentyyppinen toiminta tulisi tapauskohtaisesti lupaviranomaiseksi ehdotetun Suomen ympäristökeskuksen arvioitavaksi. Merensuojelulain mukaisessa **lupapäätöksenteossa olisi jatkossa otettava huomioon uusien säännösten mukaisesti toteutettu aavan meren ympäristövaikutusten arviointi.**

BBNJ-sopimuksen täytäntöönpanosta johtuvat merensuojelulain muutokset asettaisivat myös velvollisuuden tehdä kansallisen lainkäyttövallan ulkopuoliselta alueelta peräisin oleviin **meren geenivaroihin ja niitä koskevaan digitaaliseen sekvenssitietoon** kohdistuvaa toimintaa koskevia ilmoituksia BBNJ-sopimuksen mukaiseen tiedonvälitysjärjestelmään sekä tallentaa kerätyt meren geenivarat ja niitä koskeva digitaalinen sekvenssitieto julkisesti saatavilla oleviin arkistoihin tai tietokantoihin. Lisäksi arkistoissa ja tietokannoissa säilytettävien meren geenivarojen ja niitä koskevan digitaalisen sekvenssitiedon alkuperä tulisi merkitä, ja arkiston tai tietokannan ylläpitäjän tulisi laatia joka toinen vuosi yhteenvetokertomus pääsystä meren geenivaroihin ja niitä koskevaan digitaaliseen sekvenssitietoon. Suomessa ei vielä ole kansallisia sekvenssitietokantoja mutta sellaisen perustaminen tulevaisuudessa on mahdollista.

Meren geenivaroihin ja niitä koskevaan digitaaliseen sekvenssitietoon liittyvästä toiminnasta saatujen **rahallisten hyötyjen jakamisen** on sovittu tapahtuvan maksuosuuksin, joita sopimuksen kehittyneet osapuolet suorittavat sopimuksella perustettavaan erityisrahastoon siihen saakka, kunnes osapuolten konferenssi tekee rahallisen hyödyn jakamisen muodosta toisen-

laisen päätöksen. Vuosittainen rahoitusosuus erityisrahastoon on 50 prosenttia kyseisen osapuolen osuudesta sopimuksen nojalla perustettavien toimielinten (**sihteeristö, osapuolten konferenssi ja sitä avustavat toimielimet**) kustannuksia koskevaan talousarvioon. Talousarvion rahoittamiseen osallistuvat kaikki osapuolet.

Sopimuksen täytäntöönpanoa tuetaan **kehittyvien valtioiden valmiuksien lisäämistä ja meriteknologian siirtoa koskevilla määräyksillä**. Tukena on myös sopimuksen mukainen **rahoitusmekanismi**, joka muodostuu muun muassa edellä mainitusta erityisrahastosta ja Maailmanlaajuisesta ympäristörahastosta (*Global Environment Facility*).

Merensuojelulain muuttamista koskevassa lakiehdotuksessa **esitetään lisäksi kolmen lainkohdan kumoamista vanhentuneina** (9 §:n 5 momentti, 10 §:n 3 momentti ja 11 §:n 4 momentti). Kyseisissä lainkohdissa mainitaan lupaviranomaisena Etelä-Suomen aluehallintovirasto, ja niitä esitetään muutettaviksi hallituksen esityksessä eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 13/2025 vp). Lisäksi aluehallintouudistusta koskevassa hallituksen esityksessä esitetään, että merensuojelulain 10 §:n 2 momentissa viittaus liikenne- ja viestintäministeriöön ajantasaistetaan viittaukseksi liikenne- ja viestintäministeriöön. Aluehallintouudistusta koskevien lakien on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2026.

BBNJ-sopimus **tulee voimaan** 120 päivän kuluttua päivästä, jona 60. valtio tallettaa sitoutumiskirjansa sopimuksen tallettajana toimivan YK:n pääsihteerin huostaan. Hallituksen esityksen antamisen jälkeen sopimuksen on ratifioinut neljä valtiota lisää, joten ratifiointeja on nyt kaikkiaan 21. EU:n neuvosto hyväksyi 17.6.2024 päätöksen sopimuksen tekemisestä EU:n puolesta (neuvoston päätös (EU) 2024/1830). Päätöksen mukaan **EU ja sen jäsenvaltiot pyrkivät ratifioimaan BBNJ-sopimuksen ennen kesäkuussa 2025 järjestettävää YK:n kolmatta valtamerikonferenssia**, ja tarkoituksena on, että EU ja mahdollisimman moni jäsenvaltioista tallettaisi sitoutumiskirjansa samanaikaisesti.

BBNJ-sopimusta koskeva **voimaansaattamislaki ja laki merensuojelulain muuttamisesta** ovat tarkoitettut tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan, kun sopimus tulee Suomen osalta voimaan.

Liitteet	-
Tiedoksi	OIK-01, OIK-10, AVS-PAL, VSI-00, UMI-00